

RECIT

VAR BUEZ AN AMPEREUR NAPOLEON,

*Var e Campagnou gloriis a henep an oll
Buissançou eus an Europ.*

Var ton : Adieu , Pontreo , etc.

Vicit nationes exulansque decedit!

HABITANTET a Vreiz-Izel , prestit hoc'h sat-
tantion
Da glêvet ar recit fidel var Buez Napoleon ;
Var e Campagnou gloriis ous an oll buisanço u;
Oute eo bet victorius , despet d'o oll arméou .

Napoleon a voe ganet er guær a Ajaccio, (1)
 Ha gant soign bras e zê desqet qent ma teu de-
 meus é vro.

Studia ra art ar brezel e qær Briien, e Paris;
 Studius eo ha leuu a zêl evit peç seurt exercic.

Antre a ra en armeou prest ével Souletanant,
 Da gommandi artilleriou en ur poent deses-
 perant.

Acquitta ra eus efonction gant calz a habileté;
 Estimeté gantan Nation ha gant cheffou an arme.

Toulon o veza bet livret d'an enemiet Sau-
 zon, (2)

Napoleon a voe hanvet neuze Chef a Vataillon,
 Ha gant ar gourach ar vrassa e commandas an
 arme,

Ma teu ar plaç d'en em renta d'an nep ma ap-
 parchante.

O veza bet victorius en deiz-se qen eclatant
 Var ar Sauzon ambitius, o rentet impuissant,
 E voe dabord recompancest demeus e fidelite:
 General-Brigaden hanvet gant gloar ha-dignite.

Var ben daou vloas, e mis here, Bonapart a
 voe hanvet (3)

General-Chef eus an arme pini a voa destinet
 Evit antren en Itali, ous pini hor boa brezel,

{ 1 } Ar 15 a vis Eost 1769, en enezen Cors.

{ 2 } Ar 27 a vis Eost 1795. (2) 1795.

3

Monet a ra d'e attaqi, da ober dezi tevel.

Neuze d'e arme accablet gant a bep seurt
paourentez,

Souden en deveus lavaret gant calz laouenidi-
guez :

« Camaradet, oll dad souffrant, deus a bep tra e
vanqit ;

« Nec'h ens boutou, habillamant, mes oll en em
gourachit. »

• Considerit, va zoudardet, divar beg ar mon-
tagnou ,

« Hotaoulagad avo charméto veletar blenennou;

« Contreou int pinvidic bras, deomp e vezint
assuret :

« Marchomp ! marchomp ! bezomp courach ha
deomp d'o c'hemeret !.... »

Campagn brillant an Italí a gommanç gant
fermete ;

Anfoncet eo an enemi , ecraset eo e arme :

Ha qæriou bras ganeomp a deu , goude beza
conqueret :

Argentau , Provera , Beaulieu (1) a so ganemp .
terrasset.

Montenott , Seva , Mondovi dabord a voe
qemeret ,

(1) Tri General pere a goimmande an Autrichianet,
an Italianet , etc ,

Goude Arcol ha Rivoli ive a voe rāmportet ;
 Neuze un trête honorabl e Campo - Formio
 sinet , (1)

Hon rentet dign ha respetabldirachon enemiet.

Goude ma voe terminet campagnou an Itali ,
 Napoleon a c'hloar carguet neuze a deuas da
 Baris ,

Elec'h ma voe decidet cass en Egypt un arme ,
 Evit combatti an Turqet ; hon harros e c'hom-
 mande .

Partial a ra a Doulon , (2) gant an arme
 ambarqet ;

Malt a guemer a denn canon ; (3) neuze e voe
 disqennet

E qichen qær Alexandri , pehini voe qemeret ,
 Dindan boulet an enemi , bac ar victor poursuet .

Eur vataill vrás a voe roet dirac ar Pyra-
 midou ; (4)

Mes qent eguet ma voe livret , e lavaras d'e
 droupou :

« Sonjit penaüs , va zoudardet , var lein ar
 monumanchou

Hör victoriou a vo gravet epad an oll amzeriou . »

(1) Ar 17 a vis Hére 1797. (2) An 19 a Vae 1798.

(3) An 12, a Even 1798.

(4) Monumanchou en Egypt , admirabl da velet , a-
 balamour d'oh ueldet a d'oh form.

Plaçou arme ar re guenta a guemeras hon
haros ;

Aboukir, Loubi ha Jaffa, Jerusalem, Caïros,
Ha Sant-Yan-d'Aer iye Gaza, demp a voe **ha**
Nazareth,

Hac eno e caner gant joahymn ar victor gonezet.

Napoleon victoriüs a guitta bro an Turqet,
Hac a zisqen e pors Frejus gonde beza ordrenet
D'e generalet a fisiang, Berthier, Junot **ha**
Kleber,

Da finissa gant dilijanç da gonqueri ar c'harter.

Doneta ra directamaut hep dale da guær Paris,
E qemer ar c'houarnamant casimant en e zivis :
Qenta Consul e zê hanvet gant ar c'horfou prin-
cipal ;

Epad e vœz è titret, mestr e teu e general.

An Itali hor boa collet en absanç Napoléon,
E penn e arme reservet e vale a vir galon ;
Treuzi a ra Mont St.-Bernard dre erc'h, sclaç,
precipiçou ,

Hac e qemer neuze fort Bart e creiz ar brassa
poaniou.

Milan a deuas da goeza en e zorn, ha Sondrio ;
Neuze' teuas d'en em blaça var blennenou Ma-
rengou ;

Eurgombatvras en em roas gantan Autrichianet,

Père a voa dindan Melas, (1) dabord e voemp repousset

Ar c'henta Consul a redas e renq ar regimanchou,

Gant ur vouez ferm a lavaras er blenen de oll droupou :

« Courach ! courach, camaradet ! mont a réomp da gombatti :

« Ecrasomp hon enemiet, na deuomp qet da reculii. »

Epad trivac'h heur horolach, hep tam interruption,

Neuze e renas ar garnac'h entre an diounation ;
Oll e voemp prest dà berissa e creis an tân, ar mindraill,

Pa deu Desèx d'en em blaça en hor c'hichen
er vataill.

Faç ar gomhat prest a chenches e saveur ar Francisien ;

Ar victor ive a deuas d'en em disclèrya souden ;
Mes hor general courajus Desèx a deu da goeza,
Mervel a ra victorius, an arme a sauvela.

Napoleon a zistroas da Baris goude'r'victor,
Ha dabord ec'h instituas al Legion a Henor;
Recompanç caer d'an haroset ha d'an oll dud
a dalant,

Goude bezabet serviche ha deus o bro meritant.

(1) Melas, General an Autrichianet.

7
An trivac'hvet a vis mae, (1) ar Chonsul Na-
poleon

A voe gant solanite , hanvet gant an nation
Evit gouarn ar Francisien gant an titr a Am-
pereur.

An êgl imperial souden gant honor a recever.

Formi a rêt dre jalouzi a enep an Ampereur
Un alianç d'er c'bombati , carguet deueus a
sûreur ;

Russianet , Suedoet , Autrichianet ive ,
O deveus en em unisset , a avanç gant o arme.

Prontoch eguet us luc'henen , eân Bologn
a zo savet ,
An Ampereur a ya souden dirac e enemiet ;
Ha gonde meur a chanç eürus , a henep teir
buissanc

E qemer Vien victoriüs (2) e armeou hac e
bevyanç.

An Ampereuret Alexandr ha Francis gant o
arme (3)

Agampas er moment present en Austerlitz ferm
neuze ;

Napoleon o attaqañ gant e gourach ordinal ;
Fidel e zê ar victor c'hoas d'an drapo imperial.

(1) 1804. (2) An 13 a vis Du 1805.

(3) Alexandr. Ampereur ar Russi ; ha Francis , Am-
percur au Autrich.

Neuze en doa dagombatti Roue ar Brussianet,
 Alliet ive d'ar Russi ha d'e oll enemiet ;
 Bataill Yena a suffisas evit renta triomphant,
 Hachon arme a antrease Postdam var an instant.
 Er bloa varlere'h e commanças ur c'hampagn
 all distinguet ;

Napoleon en em dolas e creiz ar Russianet ,
 Ha dezoneuze e livras bataill Eylau*, Friedland ** ,
 Hac e berr amzer o forças da zont da drêtagantân.
 An hostilite a cessas etre au daou Ampereur ,
 Hac an trête a gommanças , ha sinet en hor
 faveur. (1)

Napoleon a zistroas e Franç carguet a laure ,
 Avantajou a obtenas dezâu coulz ha d'e arme.
 Trei a ra neuze e armou a enep ar Portugal ,
 Eno e tressas afferiou ar c'hommerç e general ;
 Neuze ive e soumetas ar Spagn dindan e bouar ,
 Hac e vreur Joseph a dilaças var an trôn goude'r
 victoar.

Dabord e sorti eus a Spagn o clèvet e zeus erro
 Calz troupou eus an Allamagn , evit ravagi e vro ;
 Erruout a ra e Dilengen gant un arme florissant ,
 Adare e qemer qær Vien ; adare eo triomphant.
 Bataill Wagram a voe livret ar c'houec'h a
 vis Guere ; (2)

{*} 8 a Choevreur 1807. {**} 14 a vis Even 1807.
 {1} Er guær a Dilsitt, etre Alexandr ha Napoleon.
 {2} 1809.

9

An enemi zo anfoncer, ha calz a goll o bue ;
Napoleon victorius a zictas an articlon,
Pere a voe avantageus evit n bac e droupou.

Obten  ra evit pried ur br ces ar charmanta,
An Ampereur (1) en deus roet d z n Mari-Louisa,

Ha dezi z  eureujet gant calz a solannite,
Ha dezo prest e zeus gauet ur mab leun azignite.

Mout a r n brem  da barlant eus ar c'ham-pagnou brassa

Endeveussonjet congerant hac ar revaleurussal !
Napoleon a ziscl ryas brezel d'ar Russianet,
Hac incontinant a armas un nombr bras a
gansciet.

Composet   air arme vras eus a b var c'chant
mil den,

Ar gavalyri a savas da c'huec'h-uguent mil
soud n,

Mil daou c'chant pez a ganonniou ive a voe
preparet,

Da secondi an armeou el lec'h ma vije renqet.

Napoleon adremen as prontamant rivier Oder,
Hac er Vistul en em dolas gant courachr ha
gant fermder ;

Avan   ra hep arr ti gant e arme formidabl,
Er vro sclacet deus ar Russi sauvach, vil ha

(1) 1809. (2) Frances, Amp. Autrich.

detestabl !

An armemant a gombattas qær Smolensko
ferma-vras .

Ar Russianet e dévas casi oll incontinent ,
Hac a þartias hep dale da vont da Vorodino ,
Evit antren en o arme piñi a ganipe eno.

Napoleon o foursuas bete rivier Moscowwa ,
Hac eno en em angajas ur gómbat ar derrupla ;
Ar victor a vee balance et eped meur a vinutén ,
Ersin e zébet discléryet ouseostez ar Francisien.

Avanç a ra an armeou evit en em ampari
Deusa Voscow hac e madou , hepdonet daarrêti ;
Mes en devez ma antreas , un tân an effroyapla
E berr amzer a zevoras qer hac e danvez guella.

Napoleon a broposas ar peoc'h gant an amitié ;
Mes ar Russi ne respontas nemet dre hostilité ;
C'tu oblijet an armé despet d'an elemanchou ,
Da gómbati gant fermete creiz an eic'h en ta-
chennou .

er e h , aï sclaq , ar yenien , hac ar san in a
deunas

Da veza effroyabl souden , dre hon armeou ,
allas !

Oblijet int da gómbati doc'h an naon hac ar
sec'het .

Ha bataillonou ar Russi o sco casi bep momet .

Hon arme a zo distrujet gant an oll elemanc-
hou ;

Eur vizer vrás e deus souffret campet var ar
scagennou ,

Hac o sonjal distrei e Franç aroc d'an enemiet ,
E zè scöet gant violanc hac e maleur completet.

Napoleon a deu e Franç hac a zaotroupounevé ;
Neuze éarguet a esperanç e rejoignas e arme.
Bataillou Lutzen ha Bautzen , raimportet gant
conscrivet ,

Nenze a ra credi souden e vije savetâet.

E fin mis Eost (1) Napoleon a renqas c'hoas
combatti

A enep nerz teir nation nusset d'en distroni ;
E qichen Dress ec'h angajas ur gombat an der-
rupla ,

Hac hon arme er gonezas gant ur gourach ar
vrassa.

An arme neuze a dec'has etreze qær Leipsick ,
Ha dirazi a vivoaqas var ur blenen magnifiq ,
Hadabord e voe antouret gant an troupe enemi
Hac a bep tu zè attaquet , forcest è da reculi .

Ar c'ombatjou desesperant a bad epad tri
devez ; (2)

Hon enemizotriomphant , hon distruch araivez ;
Peptraadeu en hon enep dagompletti armaleur .
Trahison , lachete prononce , esperout enni
ne aller .

(1) 1813. (2) 18, 19 nac 20 a vis Here 1813.

Ar buissançou alliet o veza victorius,
 A boursu o victor bepret hac a vale gloriis;
 Dre dri andret ec'h antreont e rouantelez a
 Franç;

Neuzapép tra a ravajont gant ar brassa violanc.

An ampereur Napoléon, vit arretian torrant,
 En em vusur a greis calon gant diou nation
 buissant;

Mes en despet d'e oll gourach, bep deiz ech
 basançont.

Dre ar brezel hac ar ravach e Paris ec'h
 antreont. (1)

Peb tra so eta unisset a henep Napoleon;
 Abdica en deveus renget e gurunen hac e drôn,
 Releguet è neuze souden gañt e oll enemiet
 Da dreñen en un enezen ur vñez humiliet! (2)

*Adien an Ampereur NAPOLON d'e arme, qent
 eguet e c'huitat da vont en exit da enezen Elb.*

An ampereur a addressas e Feunteunkleau
 d'e c'hardou,

Hadezoneuze'avaras gantz demeusa zaelou:
 • Adieu, mezàn, ya bugale, montaràndabartia;
 • Ho pressi oll me zesiñfe varyac'halon gant joa...

• Mes a galon ec'h ambrassin en ho plac
 ho General :

(1) An 3e a Veurz 1814, (2) Enez. Elb, tost d'antillai.

« Autrou Petit, (1) tostait din' gant an égl
imperial :

« Adieu ! va c'hompageon a c'hloar, d'an exil
me a barti ;

« Lezel a renqân ar pouvoar gant re-all d'ho
commandi. »

Louis-trivac'h a deu neuze, a guemer pos-
session

Deusargurunen, an arme, a gommand an nation;
Mes dre ar peoc'h avoes sinef, calz deus a generalet
Neuze a voe congediet hagant anter-pae soldet.

Erc'bis-se eta e teujont da regrettigant daelou
Gouvernamant an Ampereur; afflijet voe •
droupou,

O mouez a ya bete'n exil o suppli Napoleon
Da retorn c'hoas en e famill, dá c'houarn an
nation.

An Ampereur-ta assurer eus a sperete arme,
Gant assuranç en deus sonjet da zont e France
adarre ;

Donet a ra da sortial dabord eus e enezen;
Gant e églou imperial da Baris e teu souden.

Un assamble er guær a Vien, demeus hon
enemiet

A zisclêryas neuze souden penaus e voa decidet
Evit renta ar Bourbonet, dre'r brezel hac an

(1) Ar General Petit a gommande ar Grenadourieu
eus ar Gard Imperial.

les armou

Angurunen o doa collet dre galz a injustiçou.

Napoléon a zo forcez d'en em disen adafre,

Ha pront en deveus preparet peb tra evit
du qmense;

Quitat a ra e capital, mont a ra gant e arme

Et rezez arbroyou fatal, an ennemi er guide.

Dabord en deus da gombatti lord Wellington

ha Blücher, (1)

O daou assamblet er Belgiq, cämpet var bord
ur rivier; (2)

Mes arme Franç, leun a gourach, a reas dezo
discampi,

Goude ober calz a ravach el lignennou enemi.

Colonennou ar Francien a zispaqas e
Fleurus;

Arme Blücher a bleg souden hac a ziscamp
gant disurs :

An Ampereur a attaqa neuze villagen Ligny,

Pini ive a guemeras, en despet d'an enemi.

Arméou Franç a voe neuze lajet e diou
golonen;

An lân a gommanç adare gantsfuror var allinen:

Waterloo a deu da rusia gant goad an diou
gostezen,

(1) Wellington, General Sauz; ha Blücher, Genera
Prussian.

(2) Rivier ar Sambr, er Belgiq.

Hon arme a deu da blega, dont a reomp da
goll souden.

Mes hon arme oll ecras et n'accese da gombatti;
Gant ar Sauson è admiret, pere a lavar dezi :

« En em' rentit oll, Francisien, abandonit
hoc'h armou ;

Ny a zo oll prest d'ho souten, credit d'hor
promessaou. »

Cambron en em bresant neuze e penn e
C'hrenadourrien,

Hac a lavar gant dignite d'an enemiet souden :

« Ar C'hard a varv oll mintrailllet hep donet d'en
em renta ;

« Guellê gantibez alazetegnet dont da drahissa. »

Cetu ar victor gonezet gant Blücher ha
Wellington,

Neuze e valeont bepret var' arme Napoleon;

E mainte Françen em rentet, antre'reonte Paris,
Adarre o deus exilet Bonapart en o divis.

Napoleon a bartias evit Santez-Helena,
Ha gant daelou e lavaras d'ar re a yea gantâ :

« Adieu, emezan, Francisien ! adieu, nation
generus !

« N'ho quelin mui birviqen ; esclav oun ha
maleurus !..... »

Pell ous peb contre habitet e ma Santez-
Helena,

E creiz ar môr eo situet, en ur c'hlimat ar falla ;

Eno en deus ar Sauz sonjet cass da verved hon
haros ,

Gantaon naelje c'hoaâ donet evit troublie repos.

Napoleon a nebeudou a deu da golle yec'het;
Accablet e a valeuriou hac a boaniou ditemet;
Tremen a ra eus ar bed-mâ (1), e tesirot a galon
E ve ar Franç a brospere hac ar brava nation.

(1) Au Ampereur Napoleon a varvas en e exile Santez-Helena , ar 5 a vis Mae 1821 , asistet gant ar re a voa chommet fidel dezân bete mont gantân en e esclavach. Cetu amâ hanoyou un darn anezô : al Letanant-General Cont Bertrand , e vreg ha tri grouadur ; al Letanant-General Duc a Rovigo ; al Letanant-General Lallemand ; ar Marechal a Gan Baron Gourgand ; ar Marechal a Gan Montholon-Semonvil , e vreg hac ur c'hrouadur ; ar Chont Lascaz hac e Vab ; ar Cheffou Escadron Resigny , Planat , Scluz ; ar Gabitenet Poënkorski ha Mercher.

FIN.

Plouzeniel , an 2 a vis Guengolo , 1851.

G. POHER , Instituteur.

Permis d'imprimer. Morlaix , 20 Déc. 1851.

RIVOALLAN , Maire.

E Montroulez , eus a Imprimeri LÉDAN.